

 Tilkynning um stjórnsýslukæru nr_ 140_2025

Móttekið	5.9.2025 09:05:10
Búið til dags.	5.9.2025 13:17:27
Tilheyir	 USK25090075 - Stjórnsýslukæra nr. 140/2025 - Kjarrvegur 13 - Álagning sorphirðugjalda
Frá	Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála - UUA (uua@uua.is)
Til	usk@reykjavik.is

Innihald

Góðan dag,

Meðfylgjandi er afrit stjórnsýslukæru sem móttokin var í þjónustugátt úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála 4. september 2025. Kærð er ákvörðun Reykjavíkurborgar um álagningu sorphirðugjalda frá 19. janúar 2024 og 21. janúar 2025.

Úrskurðarnefndin er með til skoðunar hvort vísa eigi frá kærunni frá vegna liðsins kærufrests. Í kærunni er aftur á móti vísað til samskipta við Reykjavíkurborg í síma og í tölvupósti, en engin gögn lögð fram um þau samskipti. Áður en málið verður tekið fyrir er því óskað eftir, með vísan til 5. mgr. 4. gr. laga nr. 130/2011, að nefndinni verði látið í té öll þau gögn og upplýsingar sem tengjast málinu. Er á þessu stigi málsins því ekki þörf á að skila umsógn til nefndarinnar.

Óskast staðfest um móttöku.

Með kveðju,

Unnpór Jónsson lögfræðingur

Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála

Borgartúni 21, 105 Reykjavík, Iceland

Sími / Tel: (+354) 575 8710

[www.uua.is](https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=http%3A%2F%2Fwww.uua.is%2F&data=05%7C02%7Cmagnea.lilly.fridgeirdottir%40reykjavik.is%7C7ccd9da0317d483acb) (<https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=http%3A%2F%2Fwww.uua.is%2F&data=05%7C02%7Cmagnea.lilly.fridgeirdottir%40reykjavik.is%7C7ccd9da0317d483acb>)

Fyrirvari/Disclaimer (<https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.stjornarradid.is%2Fum-vefir-disclaimer%2F&data=05%7C02%7Cmagnea.lilly.fridgeirdottir%40reykjavik.is%7C7ccd9da0317d483acb0b08ddec5b551d%7C>)

KÆRA TIL ÚRSKURÐARNEFNDAR UMHVERFIS- OG AUÐLINDAMÁLA

4.9.2025 21:09

1. Kærandi/kærendur

Ef kærendur eru fleiri en einn skal skrá þá aðila hér með hnappnum Bæta við kæranda. Ef fleiri koma að kæru þarf umboð frá meðkærendum ef kærán er ekki meðfylgjandi undirrituð skriflega af öllum aðilum.

Fullt nafn	Olga Dobrorodnaya
Kennitala	
Heimilisfang	Kjarrvegur 13
Póstnúmer	108
Staður	Reykjavík
Sími	
Netfang	

Ef um umhverfisverndarsamtök, útivistarsamtök eða hagsmunasamtök er að ræða þarf einnig að skila inn eftirtöldu, sbr. 3. mgr. 4. gr. laga nr. 130/2011. Upplýsingum um félagafjölda. Samþykktum félagsins. Nýjustu ársskýrslu. Staðfestingu á því að um endurskoðað bókhald sé að ræða, t.d. með árituðum ársreikningi.

2. Umboðsmaður kæranda/kæranda ef við á

Fullt nafn
Kennitala
Heimilisfang
Póstnúmer
Sími
Netfang
Umboð

3. Kæruefni

Hér skal tilgreina hvaða ákvörðun, athafnaleysi, brot á þátttökurétti almennings eða önnur afgreiðsla stjórnvalds er kærð. Upplýsa skal hvaða stjórnvald tók hina kærðu ákvörðun og hvenær ákvörðunin var tekin.

Efni kærunnar

Lög um meðhöndlun úrgangs 2003 nr. 55 20. mars (annars vegar)

10. gr. Sérstök söfnun og flokkun úrgangs.

Koma skal upp sérstakri söfnun á heimilisérgangi þar sem það er nauðsynlegt til að uppfylla ákvæði 1. mgr. 11. gr. og koma í veg fyrir að úrgangur blandist öðrum úrgangi eða öðrum efniviði með aðra eiginleika. Sérstök söfnun skal vera á a.m.k. eftirfarandi úrgangstegundum: pappír og pappa, málmum, plasti, gleri, lífúrgangi, textíl og spilliefnum. Heimajarðgerð er þó heimil sem og söfnun lífúrgangs með öðrum úrgangi að ákveðnum skilyrðum uppfylltum, sbr. 4. mgr. 9. gr. og 2. mgr. 57. gr. Sérstök söfnun á pappír og pappa, plasti og lífúrgangi skal fara fram á sem aðgengilegastan hátt við íbúðarhús og hjá lögaðilum í þéttbýli. Söfnunin skal fara fram innan lóðar viðkomandi íbúðarhúss eða lögaðila. Þó er heimilt að hafa sameiginlega söfnun úrgangs fyrir aðliggjandi lóðir að því tilskildu að öll söfnun úrgangs færist af viðkomandi lóðum. Enn fremur er heimilt að víkja frá ákvæði um söfnun innan lóðar þegar um er að ræða rúmfrekan úrgang, svo sem garðaúrgang, sem safnað er á söfnunar- eða móttökustöð. Sveitarfélögum er heimilt að uppfylla skyldu til sérstakrar söfnunar á gleri, málmum og textíl með söfnun í grenndargáma, að því tilskildu að það fyrirkomulag söfnunar stuðli að því að markmiðum laga þessara og reglugerða sem settar eru samkvæmt þeim verði náð, sbr. 1. mgr. 8. gr. Sérstök söfnun á spilliefnum skal fara fram í nærumhverfi íbúa. Sveitarfélög skulu útfæra nánara fyrirkomulag sérstakrar söfnunar í samþykkt um meðhöndlun úrgangs.

Nr. 1316

11. nóvember 2024

SAMÞYKKT

um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg (hins vegar)

4. gr.

Ílát fyrir úrgang við heimili.

Að lágmarki skulu vera ílát fyrir fjóra flokka úrgangs við hvert íbúðarhús, þ.e. blandaðan úrgang, lífúrgang, pappír/pappa og plast. Reykjavíkurborg útvegar ílát til notkunar við íbúðarhúsnæði, önnur en djúpgáma og gáma á yfirborði, sjá 10. gr.

Vegna þess að

ég fer með pappír og plast í Sorpu sjálf einu sinni á mánuði (það er að kostnaðarlausu í Reykjavík)
ég bý í parhúsi, rúslatunnu deili ég ekki með neinum nágrannum (mín eign Kjarrvegur 13, 108 Rkv á sér rúslatunnu).

Lög um meðhöndlun úrgangs 2003 nr. 55 20. mars segir að Reykjavíkur borg setir skynsamlegar reglur um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg.

Þýðir þetta nokkuð að það er val að sleppa að hafa pappír/pappa og plast tunnunni á lóðinu mínu (þegar ég flokka og keyra pau í Sorpuna samviskusamlega sjálf)? En borga gjald fyrir pappír/pappa og plast tunnuna er ekki val heldur skylda?

Bestar kveðjur,
Olga

Stjórnvald sem tók hina kærðu ákvörðun	Reykjavíkur borg
Dagsetning ákvörðunar	19.01.2024
Kæruheimild (ef þær upplýsingar eru til staðar)	Dagsentingin 19. 01. 2024 er þegar Reykjavíkur borg sendir mér 1. reikning um að greiða fyrir pappír/pappa og plast tunnu (þó ég hef aldrei haft hana)

4. Kröfugerð (hvers krefst kærandi?)

Sem dæmi má nefna krafa um að ákvörðun verði felld úr gildi eða hluta, að viðkomandi stjórnvald aðhafist, að tiltekna framkvæmdir verði stöðvaðar eða að réttaráhrifum ákvörðunar verði frestað. Tekið skal fram að úrskurðarnefndin úrskurðar um lögþætti kærðrar ákvörðunar en tekur ekki nýja ákvörðun í málinu eða breytir ákvörðunum.

Ég flokka rúslíð mitt
Mig langar að vera með val að borga ekki fyrir pappír/pappa og plast tunnuna.
Ég hef ekki átt pappír/pappa og plast tunnuna.
Það kostar ekki henda pappír og plast á Sorpu stöðum.
Ég borga fyrir reksturinn grenndar- og endurvinnslustöðva.

5. Hagsmunir kæranda/kærenda

Hvaða áhrif hefur hin kærða ákvörðun á hagsmuni kæranda/kærenda?

10.500 kr 2024
9.900 kr 2025

6. Kærufrestur

Hvenær (og hvernig) vissi kærandi/kærendur af hinni kærðu ákvörðun

Ég fæ reikninga frá Reykjavíkur borg
Ég hef rædd málið í síma og tölvupósti með þeim

7. Rökstuðningur fyrir kæru

Ég flokka rúslíð mitt
Mig langar að vera með val að borga ekki fyrir pappír/pappa og plast tunnuna.
Ég hef ekki átt pappír/pappa og plast tunnuna.
Það kostar ekki henda pappír og plast á Sorpu stöðum.
Ég borga fyrir reksturinn grenndar- og endurvinnslustöðva.
Það setdur ekki í Lög um meðhöndlun úrgangs 2003 nr. 55 20. mars að mér ég skylda að vera með pappír/pappa og plast tunnu.

Reglugerð Nr. 1316 kom
11.11. 2024
um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg
1. reikningur fyrir pappír/pappa og plast tunnu kom 19.01.2024

Ég væri til að fá endurgreiðslu fyrir 2 ár

8. Forsaga

Hefur málið áður verið kært til úrskurðarnefndarinnar eða annars stjórnvalds eða verið til meðferðar fyrir dómstólum eða hjá umboðsmanni Alþingis?

Nei

9. Fylgiskjalalisti

Fylgiskjalalisti er tölusett skrá yfir skjöl og önnur gögn. Vinsamlegast merkið gögnin í samræmi við skjalalistann. Ef kæru er skilað á sérstöku skjali (ekki fyllt út í hólfin í liðum 3-7) er það skjal einnig sett hér.

Lýsing skjals	Álagningarseðill 2025
Númer skjals:	2025
Fylgiskjal	Kjarrvegur 13.pdf

9. Fylgiskjalalisti²

Fylgiskjalalisti er tölusett skrá yfir skjöl og önnur gögn. Vinsamlegast merkið gögnin í samræmi við skjalalistann. Ef kæru er skilað á sérstöku skjali (ekki fyllt út í hólfin í liðum 3-7) er það skjal einnig sett hér.

Lýsing skjals	Álagningarseðill 2024
Númer skjals:	2024
Fylgiskjal	Kjarrvegur 13-2.pdf

Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála
Borgartúni 21
105 Reykjavík

Reykjavík, 15. október 2025
USK25090075

Efni: Umsögn Reykjavíkurborgar í máli nr. 140/2025 þar sem Olga Dobrorodnaya, Kjarrvegi 13, 108 Reykjavík, kærir, dags. 4. september 2025, álagningu hluta fasteignagjalda áráanna 2024 og 2025 fyrir Kjarrveg 13 vegna sorpíláta.

Málavextir

Með bréfum dags. 19. janúar 2024 og 21. janúar 2025 var kæranda tilkynnt um álagningu fasteignagjalda fyrir fasteignina að Kjarrvegi 13, Reykjavík. Innihélt fasteignagjaldið m.a. álögð gjöld vegna tvískipts 240L íláts fyrir pappírsúrgang og plast að fjárhæð kr. 10.500 árið 2024 og kr. 9.900 árið 2025.

Með tölvupósti dags. 5. september sl. framsendi úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála (ÚUA) ofangreinda kæru og óskaði eftir að nefndinni yrðu látn í té gögn er málið varðaði. Var Reykjavíkurborg jafnframt gefinn kostur á að tjá sig um efni kærunnar. Í greinargerð þessari er viðhorfum Reykjavíkurborgar til kærunnar lýst.

Málsástæður og kröfugerð

Varðandi málsástæður kæranda vísast til kæru, en kærandi telur að lækka beri fasteignagjöld hans sem samsvari því að hafa enga tunnu fyrir pappír og plast. Kærandi hafi afþakkað pappírs og plast tunnu enda fari hann sjálfur með slíkan úrgang á nærliggjandi grenndarstöð sem hann greiði einnig fyrir.

Reykjavíkurborg krefst þess að kröfu kæranda um lækkun fasteignagjalda vegna 240L íláts fyrir pappírs- og plastúrgang verði vísað frá þar sem kærufrestur álagningarinnar er liðinn. Til vara krefst Reykjavíkurborg þess að kröfu kæranda verði hafnað.

Afstaða Reykjavíkurborgar

Líkt og sjá má af framlögðum álagningarseðlum fasteignagjalda fyrir fasteignina að Kjarrvegi 13, var kæranda tilkynnt um álagningu ársins 2024 þann 19. janúar 2024 og um álagningu ársins 2025 þann 21. janúar 2025. Er því ljóst að krafa um lækkun fasteignagjalda sem nemur gjaldi vegna tvískipts 240L íláts fyrir pappírs- og plastúrgang er of seint fram komin. Ber því að vísa kærinni frá, sbr. 2. mgr. 4. gr. laga um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála nr. 130/2011.

Verði ekki fallist á þá kröfu Reykjavíkurborgar er farið fram á að kröfu kæranda sé hafnað á grundvelli eftirfarandi röksemda.

Samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs er sveitarstjórn skylt að ákveða fyrirkomulag söfnunar á heimilis- og rekstrarúrgangi. Ber hún ábyrgð á flutningi heimilisúrgangs og skal sjá um að starfræktar séu móttöku- og söfnunarstöðvar fyrir úrgang. Þá skal sveitarstjórn koma upp sérstakri söfnun á heimilisúrgangi, sbr. 1. mgr. 10. gr. laganna, þar sem það er nauðsynlegt til að uppfylla ákvæði laganna varðandi endurnýtingu úrgangs og koma í veg fyrir að úrgangur blandist öðrum úrgangi eða öðrum efniviði með aðra eiginleika. Sérstök söfnun skal vera a.m.k. á pappír og pappa,

Reykjavík

málmum, plasti, gleri, lífúrgangi, textíl og spilliefnum. Heimajarðgerð er þó heimil sem og söfnun lífúrgangs með öðrum úrgangi að ákveðnum skilyrðum uppfylltum.

Samkvæmt 2. mgr. 8. gr. laga um meðhöndlun úrgangs setur sveitarstjórn sérstaka samþykkt þar sem tilgreind eru atriði um meðhöndlun úrgangs umfram það sem greinir í lögnum og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Þar er heimilt að kveða á um fyrirkomulag sorphirðu, skyldu einstaklinga og lögaðila til að flokka úrgang, stærð, gerð, staðsetningu og merkingu sorphláta og sambærileg atriði. Í gildi er samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1316/2024. Yfirlýst markmið samþykktarinnar eru að stuðla að því að meðhöndlun úrgangs valdi sem minnstum óæskilegum áhrifum á umhverfið, að stuðla að því að sveitarfélagið nái settum markmiðum fyrir endurvinnslu og urðun úrgangs frá heimilum og rekstraraðilum og að tryggja vinnuvernd starfsfólks og góða þjónustu við íbúa, sbr. 1. gr. Samkvæmt 3. gr. samþykktanna sér Reykjavíkurborg um söfnun á heimilisúrgangi í Reykjavík og er sérhverjum húsráðanda íbúðarhúsnæðis skylt að nota þær aðferðir og þau ílát sem sveitarfélagið ákveður. Þá segir í 1. mgr. 4. gr. samþykktarinnar að ílát fyrir að lágmarki fjóra flokka úrgangs skuli vera við hvert íbúðarhús, þ.e. blandaðan úrgang, lífúrgang, pappír/pappa og plast.

Samkvæmt 2. mgr. 23. gr. laga um meðhöndlun úrgangs skulu sveitarfélög innheimta gjald fyrir alla meðhöndlun úrgangs. Jafnframt er sveitarfélagi heimilt að ákveða fast gjald á hverja fasteignareiningu miðað við fjölda sorphláta og/eða þjónustustig. Gjaldið skal þó aldrei vera hærra en sem nemur þeim kostnaði sem fellur til í sveitarfélaginu við meðhöndlun úrgangs og tengda starfsemi og skal birta gjaldskrá í B-deild Stjórnartíðinda, sbr. 3. og 4. mgr. 23. gr. laganna. Í 15. gr. samþykktar um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1316/2024 segir enn fremur að gjald fyrir meðhöndlun heimilisúrgangs skuli miðast við fjölda og stærð íláta og tegund úrgangs. Einnig sé heimilt að miða gjaldið við vegalengd sem draga þurfi ílát við losun. Sé þessu breytt breytist gjaldið miðað við hluta úr ári reiknað í vikum. Sveitarfélagið annist skráningu íláta og skiptingu gjalds á eigendur. Þá sé gjald fyrir rekstur grenndar- og endurvinnslustöðva lagt á allar fasteignir að undanskildu atvinnuhúsnæði í sveitarfélaginu.

Hið umþrætta gjald í málinu er í samræmi við annars vegar áður gildandi gjaldskrá fyrir meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1280/2023, sem tók gildi með birtingu í B-deild Stjórnartíðinda þann 29. nóvember 2023 og hins vegar núgildandi gjaldskrá nr. 1383/2024, sem tók gildi með birtingu í B-deild Stjórnartíðinda þann 3. desember 2024. Ekki er samkvæmt gjaldskránum heimilt að fella niður gjaldið þó kærandi fari sjálfur með sorp á grenndarstöð. Árgjöld fyrir sorphlát falla því ekki niður kjósi fasteignareigendur að afþakka ílát.

Í fjölmörgum úrskurðum Úrskurðarnefndar Umhverfis- og auðlindamála (hér eftir ÚUA) segir að ofangreind fyrirmæli 1. og 2. mgr. 8. gr. laga um meðhöndlun úrgangs taki mið af því að meðhöndlun sorps er grunnþjónusta í sveitarfélagi. „*Hún þarf að vera í föstum skorðum og er þess eðlis að hún má ekki falla niður þótt einhverjir íbúar nýti sér hana ekki og að sama skapi er íbúum ekki í sjálfsvald sett hvort þeir nýti sér þjónustuna eða ekki.*“¹

¹ Sjá m.a. úrskurð úrskurðarnefndar Umhverfis- og auðlindamála nr. 44/2024.

Þá eru til mörg fordæmi þess að ÚUA hefur staðfest greiðsluskyldu vegna reksturs grenndar- og móttökustöðva óháð því hvort að aðili nýtir sé þjónustu eða hún sé staðsett í talsverðri fjarlægð frá viðkomandi.² Sjá m.a. úr niðurstöðu úrskurðar nr. 66/2024:

Þjónustan er þess eðlis að hún má ekki falla niður þótt einhverjir íbúar nýti sér hana ekki, enda er sveitarfélagi beinlínis skylt að innheimta gjald fyrir meðhöndlun úrgangs, sbr. áður tilvitnað ákvæði 23. gr. laganna. Samkvæmt fyrirbyggjandi upplýsingum og gögnum tekur umdeilt gjald mið af áætluðum kostnaði sveitarfélagsins við veitta þjónustu vegna sorphirðu og tæmingu rotþróa.

Ekki leikur vafi á að umrædd þjónusta hafi verið veitt á tilteknum tíma og að umrædd gjaldtaka eigi sér stoð í fyrrgreindum lögum, reglugerð og samþykkt sveitarfélagsins.

Með sama hætti hefur ÚUA staðfest skyldu til að greiða sorphirðugjöld þrátt fyrir að kærandi hafi neitað að taka við sorptunnum og kjósi að flokka allt sorp sjálfur og losa í grenndargáma eða í söfnunarstöðvar, enda stendur sú þjónusta honum til boða eins og öðrum íbúum sveitarfélagsins.³

Enn fremur hefur umboðsmaður Alþingis túlkað heimild sveitarfélaga til að mæla fyrir um fyrirkomulag á söfnun og eyðingu úrgangs skv. lögum um meðhöndlun úrgangs sem svo að ljóst sé að Alþingi hafi ætlað sveitarfélögum ákveðið svigrúm um það hvernig þau höguðu þeirri þjónustu sem þau veittu í tengslum við meðhöndlun úrgangs samkvæmt lögunum og þá jafnframt þeirri gjaldtöku vegna kostnaðar sem félli til við þá þjónustu.⁴

Niðurstaða

Í ljósi framangreinds hefur ekkert komið fram sem getur valdið ógildingu ákvörðunar um álagningu fasteignagjalda og ítrekar Reykjavíkurborg þá kröfu sína að úrskurðarnefndin vísi frá eða hafni kröfum kæranda í málinu. Taki nefndin til skoðunar aðrar málsástæður en fram koma í kæru og í umsögn þessari er þess óskað að borgaryfirvöldum verði gert kleift að tjá sig um þær áður en til úrskurðar í málinu kemur.

F.h. umhverfis- og skipulagssviðs,

Magnea Lillý Friðgeirsdóttir
Lögfræðingur
Skrifstofa stjórnsýslu og gæða
Umhverfis- og skipulagssvið

² Sjá m.a. úrskurð úrskurðarnefndar Umhverfis- og auðlindamála nr. 67/2024.

³ Sjá m.a. úrskurði úrskurðarnefndar Umhverfis- og auðlindamála nr. 18/2024 og 10/2024.

⁴ Sjá álit umboðsmanns Alþingis nr. 5184/2007.

Árið 2025, mánudaginn 22. desember, kom úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála saman til fundar í húsnæði nefndarinnar að Borgartúni 21, Reykjavík. Mætt voru Unnþór Jónsson settur varaformaður, Karólína Finnbjörnsdóttir lögmaður og Þorsteinn Þorsteinsson byggingarverkfræðingur.

Fyrir var tekið mál nr. 140/2025, kæra á ákvörðunum Reykjavíkurborgar frá 19. janúar 2024 og 21. janúar 2025 um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts frá fasteign kæranda að Kjarrvegi 13.

Í málinu er nú kveðinn upp svofelldur

úrskurður:

Með kæru til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála, er barst nefndinni 4. september 2025, kærir Olga Dobrorodnaya, Kjarrvegi 13, Reykjavík, ákvörðun Reykjavíkurborgar frá 19. janúar 2024 um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts í 240 l sorpíláti. Þá verður ekki annað ráðið en að einnig sé kærð ákvörðun frá 21. janúar 2025 vegna álagningar gjalds vegna sömu úrgangsflokka. Fer kærandi fram á endurgreiðslu og verður að skilja málskot hans svo að krafist sé ógildingar hinna kærðu ákvarðana.

Gögn málsins bárust úrskurðarnefndinni frá Reykjavíkurborg 15. október 2025.

Málavextir: Álagningarseðlar kæranda vegna fasteignagjalda Kjarrvegar 13 fyrir árin 2024 og 2025 eru dagsettir 19. janúar 2024 annars vegar og 21. janúar 2025 hins vegar. Samhliða fasteignagjöldum var með álagningarseðlunum m.a. innheimt gjald vegna pappírsúrgangs og plasts í 240 l sorpíláti.

Málsrök kæranda: Af hálfu kæranda er vísað til þess að hann flokki úrgang frá heimili sínu og vilji hafa val um það hvort hann greiði fyrir tunnu fyrir pappírsúrgang og plast. Hann fari mánaðarlega í Sorpu með þessa úrgangsflokka og hafi ekki verið með tunnu fyrir þá. Hann greiði þegar fyrir þjónustuna með gjaldi vegna grenndar- og endurvinnslustöðva. Samkvæmt lögum um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003 beri sveitarfélögum að setja skynsamlegar reglur um meðhöndlun úrgangs en ekki sé kveðið á um skyldu til þess að vera með sérstaka tunnu fyrir pappír og plast.

Málsrök Reykjavíkurborgar: Af hálfu borgaryfirvalda er vísað til þess að kæranda hafi verið tilkynnt um álagningu fasteignagjalda 21. janúar 2025 og sé kæra vegna þeirrar ákvörðunar of seint fram komin.

Samkvæmt 2. mgr. 8. gr. laga um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003 setji sveitarstjórn sérstaka samþykkt þar sem tilgreind séu atriði um meðhöndlun úrgangs umfram það sem greini í lögum og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Þar sé heimilt að kveða á um fyrirkomulag sorphirðu, skyldu einstaklinga og lögaðila til að flokka úrgang, stærð, gerð, staðsetningu og merkingu sorpílata og sambærileg atriði. Í gildi sé samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1316/2024. Samkvæmt 3. gr. hennar sjái Reykjavíkurborg um söfnun á heimilisúrgangi í

Reykjavík og sé sérhverjum húsráðanda íbúðarhúsnæðis skylt að nota þær aðferðir og þau ílát sem sveitarfélagið ákveði. Þá segi í 1. mgr. 4. gr. samþykktarinnar að ílát fyrir að lágmarki fjóra flokka úrgangs skuli vera við hvert íbúðarhús, þ.e. blandaðan úrgang, lífúrgang, pappír/pappa og plast. Í 15. gr. segi enn fremur að gjald fyrir meðhöndlun heimilisúrgangs skuli miðast við fjölda og stærð íláta og tegund úrgangs. Hin umþrættu gjöld í málinu séu í samræmi við gjaldskrá fyrir meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1383/2024. Ekki sé samkvæmt gjaldskránni heimilt að fella niður gjaldið þó kærandi fari sjálfur með sorp á grenndarstöð og falli árgjöld fyrir sorpílát því ekki niður kjósi fasteignareigandi að afþakka ílát.

Vísað sé til úrskurða úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála í málum nr. 10/2024 og 18/2024 þar sem staðfest hafi verið skylda til að greiða sorphirðugjöld þrátt fyrir að neita því að taka við sorpílatum. Þá sé vísað til álits umboðsmanns Alþingis í máli nr. 5184/2007 þar sem hann hafi túlkað heimild sveitarfélaga til að mæla fyrir um fyrirkomulag á söfnun og eyðingu úrgangs samkvæmt lögum nr. 55/2003. Hafi umboðsmaður álitid ljóst að Alþingi hafi ætlað sveitarfélögum ákveðið svigrúm um það hvernig þau höguðu þeirri þjónustu sem þau veittu í tengslum við meðhöndlun úrgangs samkvæmt lögunum og þá jafnframt gjaldtöku vegna kostnaðar sem félli til við þá þjónustu.

Niðurstaða: Í máli þessu er deilt um álagningu gjalda samkvæmt gjaldskrá nr. 1383/2024 fyrir meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg. Kæruheimild til úrskurðarnefndarinnar er í 67. gr. laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs.

Kærðar eru ákvarðanir um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts árin 2024 og 2025. Voru álagningarseðlar birtir í stafrænu pósthólfi kæranda á þjónustugáttinni Ísland.is.

Markmið laga nr. 105/2021 um stafrænt pósthólf í miðlægi þjónustugátt er að meginboðleið stjórnvalda við einstaklinga og lögaðila verði stafræn og miðlæg á einum stað. Í 1. mgr. 4. gr. laganna kemur fram að í stafrænu pósthólfi skuli birta hvers konar gögn, jafnt rituð sem í öðru formi, sem verða til við meðferð máls hjá stjórnvöldum, svo sem tilkynningar, ákvarðanir, úrskurði, ákvaðir og aðrar yfirlýsingar. Þegar gögn eru aðgengileg í téðu pósthólfi teljast þau birt viðtakanda, sbr. 7. gr. laganna. Kærufrestur til úrskurðarnefndarinnar er einn mánuður frá því að kæranda varð kunnugt eða mátti vera kunnugt um þá ákvörðun sem kæra lýtur að, sbr. 2. mgr. 4. gr. laga nr. 130/2011 um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála. Kæra í máli þessu barst 4. september 2025 og því ljóst að kærufrestir hinna kærðu ákvörðana voru þá liðnir.

Í 28. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 er fjallað um áhrif þess að kæra berist að liðnum kærufresti. Ber þá samkvæmt 1. mgr. lagagreinarinnar að vísa henni frá nema afsakanlegt verði talið að kæran hafi ekki borist fyrr eða veigamiklar ástæður mæli með því að kæran verði tekin til efnismeðferðar. Þá er 2. mgr. kveðið á um að kæru skuli þó ekki sinnt ef meira en ár er liðið frá því að ákvörðun var tilkynnt aðila. Ljóst er að það á við um ákvörðun um álagningu hins umdeilda gjalds fyrir árið 2024. Verður kæru á ákvörðun Reykjavíkurborgar frá 19. janúar 2024 um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts frá fasteign kæranda því vísað frá úrskurðarnefndinni.

Í 2. tl. 2. mgr. 20. gr. stjórnsýslulaga kemur fram að þegar ákvörðun er tilkynnt skriflega skuli m.a. veita leiðbeiningar um kæruheimild, kærufresti og kæruleið. Á álagningarseðlinum er ekki að finna slíkar leiðbeiningar, en vísað er á tiltekna slóð á vefsíðu Reykjavíkurborgar til nánari upplýsinga án þess að tekið sé fram að þær upplýsingar taki jafnframt til kæruleiðbeininga. Þegar vefsíðan er opnuð má þar finna upplýsingar um fasteignagjöld og álagningu þeirra ásamt ýmsum hlekkjum. Á þeirri síðu er ekki að finna kæruleiðbeiningar, en einn þeirra hlekkja sem

finna má á síðunni ber heitið „bakhlið álagningarseðils fasteigna 2025“. Þar er ekki heldur tiltekið að þær upplýsingar taki til kæruleiðbeininga. Þegar sá hlekkur er opnaður kemur fram vefsíða þar sem m.a. er veitt leiðbeining um kærueimild til úrskurðarnefndarinnar. Að mati nefndarinnar fullnægir þetta fyrirkomulag ekki framangreindum áskilnaði stjórnsýslulaga. Með hliðsjón af því svo og þar sem um er að ræða ágreining um innheimtu gjalda sem varðar ekki aðra en kæranda og sveitarfélagið verður talið afsakanlegt að kærán hafi borist að loknum kærufresti. Verður enda ekki annað ráðið en að kærandi hafi komið að kærui í málinu innan ástæðulauss dráttar frá því að honum varð kunnugt um kærueimild og kærufrest til úrskurðarnefndarinnar í kjölfar leiðbeiningar þar um 3. september 2025. Verður kára á þeirri ákvörðun því tekin til nánari athugunar.

Samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 55/2003 er sveitarstjórn skylt að ákveða fyrirkomulag söfnunar á heimilis- og rekstrarúrgangi í sveitarfélaginu. Ber sveitarstjórn ábyrgð á flutningi heimilisúrgangs og skal sjá til þess að starfræktar séu móttöku- og söfnunarstöðvar fyrir úrgang sem til fellur í sveitarfélaginu. Þá er með 2. mgr. 23. laganna kveðið á um skyldu sveitarfélaga til að innheimta gjald fyrir alla meðhöndlun úrgangs. Í 1. mgr. 10. gr. sömu laga er kveðið á um að koma skuli upp sérstakri söfnun á heimilisúrgangi. Sérstök söfnun skuli vera á a.m.k. eftirfarandi úrgangstegundum: Pappír og pappa, málmum, plasti, gleri, lífúrgangi, textíl og spilliefnum. Skuli sérstök söfnun á pappír og pappa, plasti og lífúrgangi fara fram á sem aðgengilegastan hátt við íbúðarhús og hjá lögaðilum í þéttbýli. Söfnunin skuli fara fram innan lóðar viðkomandi íbúðarhúss eða lögaðila. Einstaklingum og lögaðilum er skylt að flokka heimilisúrgang í samræmi við þessi fyrirmæli, sbr. 3. mgr. lagagreinarinnar. Þessu til viðbótar segir í 4. mgr. 4. gr. reglugerðar nr. 803/2023 um meðhöndlun úrgangs að sveitarstjórn sé ábyrg fyrir reglulegri tæmingu sorpílata og flutningi heimilisúrgangs frá öllum heimilum og lög- aðilum. Auk þess að fasteignareigandi skuli sjá til þess að fasteign hans fylgi nægilega mörg sorpílat og að þau séu endurnýjuð eftir þörfum, sbr. 1. mgr. 15. gr. hennar. Getur heilbrigðis- nefnd gefið fyrirmæli um fjölda, staðsetningu, gerð og þrif sorpílata, sbr. 4. mgr. sömu greinar.

Taka framangreind fyrirmæli mið af því að meðhöndlun sorps er grunnþjónusta í sveitarfélagi. Hún þarf að vera í föstum skorðum og er þess eðlis að hún má ekki falla niður þótt einhverjir nýti sér hana ekki.

Samkvæmt 2. mgr. 8. gr. laga nr. 55/2003 setur sveitarstjórn samþykkt þar sem tilgreind eru atriði um meðhöndlun úrgangs, umfram það sem greinir í lögnum og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Í 6. gr. reglugerðar nr. 803/2023 kemur fram að í slíkri samþykkt skuli sveitarstjórn útfæra fyrirkomulag sérstakrar söfnunar, sbr. ákvæði laga um meðhöndlun úrgangs. Heimilt sé að kveða á um fyrirkomulag sorphirðu að öðru leyti, skyldu einstaklinga og lögaðila til að flokka úrgang, heimildir sveitarfélaga til að hafna því að taka á móti úrgangi og hirða ílát, stærð, gerð, staðsetningu og merkingu sorpílata og sambærileg atriði, sbr. einnig 3. málsl. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 55/2003.

Við álagningu þess gjalds sem um er deilt í máli þessu var í gildi samþykkt um meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg nr. 1316/2024 sem birt var í B-deild Stjórnartíðinda 25. nóvember 2024. Samkvæmt 3. gr. hennar sér Reykjavíkurborg um söfnun á heimilisúrgangi frá íbúðar- húsnæði í sveitarfélaginu. Fer umhverfis- og skipulagssvið borgarinnar með umsjón með mál- efnum er varða meðhöndlun úrgangs í umboði sveitarstjórnar og með daglega yfirstjórn meðhöndlunar úrgangs samkvæmt samþykktinni, sbr. 1. mgr. 2. gr. hennar. Sérhverjum húsráðanda er skylt að flokka úrgang við húsnæðið og að nota ílát, merkingar og aðferðir við

flokkun og hirðu sem sveitarfélagið ákveður, sbr. 2. mgr. 3. gr., og skal að lágmarki flokka heimilisúrgang í sjö flokka, þ. á m. eru pappír/pappi og plast. Í 4. gr. samþykktarinnar er mælt fyrir um það að lágmarki skuli vera ílát fyrir fjóra flokka úrgangs við hvert íbúðarhús, þ. á m. pappír/pappa og plast og að Reykjavíkurborg útvegi ílátin, sem skulu vera 140 l eða 240 l ílát með einu hólfi eða tvískipt 240 l, 360 l eða 660 l ílát. Að uppfylltum skilyrðum ákvæðisins er húseigendum heimilt að óska eftir breytingum á stærð og fjölda íláta, sem sé þó háð samþykki borgarinnar, sbr. 4. mgr. 4. gr. Í 15. gr. er síðan kveðið á um að gjald fyrir meðhöndlun heimilisúrgangs miðist við fjölda og stærð íláta og tegund úrgangs. Gjald fyrir meðhöndlun úrgangs skuli ákvarða og innheimta samkvæmt gjaldskrá sem sett sé samkvæmt ákvæðum 23. gr. laga nr. 55/2003 og 59. gr. laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og birt í B-deild Stjórnartíðinda.

Gjaldskrá nr. 1383/2024 fyrir meðhöndlun úrgangs í Reykjavíkurborg var birt í B-deild Stjórnartíðinda 3. desember 2024. Í gjaldskránni er mælt fyrir um gjöld fyrir meðhöndlun úrgangsflokkana blandaður heimilisúrgangur, pappírsefni, plastefni og matarleifar. Er þar mælt fyrir um gjöld fyrir mismunandi stærðir íláta, þ. á m. er gjald fyrir tvískipta 240 l tunnu fyrir pappírsefni og plast.

Að meginstefnu til er fjár vegna lögbundinna verkefna ríkis og sveitarfélaga aflað með skattheimtu. Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. laga nr. 4/1995 um tekjustofna sveitarfélaga hafa þau þó einnig ýmsar aðrar tekjur, allt eftir því sem lög og reglugerðir mæla fyrir um, sbr. og 2. mgr. 78. gr. stjórnarskrárinnar. Þegar um svokölluð þjónustugjöld er að ræða gilda ýmis sjónarmið um álagningu þeirra, m.a. að beint samhengi skuli vera milli fjárhæðar gjaldsins og þess kostnaðar sem til falli við það að veita þjónustuna. Fjárhæðin verður einnig að byggja á traustum útreikningi, en þó hefur verið litið svo á að sé ekki hægt að sérgreina nákvæmlega ákveðna kostnaðarliði sé heimilt að byggja þá á skynsamlegri áætlun. Sá sem greiðir þjónustugjöld getur hins vegar almennt ekki krafist þess að sá kostnaður sem hlýst af því að veita þjónustuna sé reiknaður nákvæmlega út og er heimilt að haga gjaldtöku svo að um sé að ræða jafnaðargjald.

Samkvæmt 2. mgr. 23. laga um meðhöndlun úrgangs skulu sveitarfélög innheimta gjald fyrir alla meðhöndlun úrgangs. Skyld er að innheimta gjald sem næst raunkostnaði við viðkomandi þjónustu, svo sem með því að miða gjaldið við magn úrgangs, gerð úrgangs, losunartíðni, frágang úrgangs og aðra þætti sem áhrif hafa á kostnað við meðhöndlun úrgangs viðkomandi aðila. Þó er heimilt að færa innheimtu gjalda á milli úrgangsflokka í því skyni að stuðla að markmiðum laganna auk þess að heimilt er að ákveða gjaldið sem fast gjald á hverja fasteignareiningu til þess að innheimta allt að 25% af heildarkostnaði sveitarfélagsins. Gjaldið skuli þó aldrei vera hærra en sem nemi þeim kostnaði sem falli til í sveitarfélaginu við meðhöndlun úrgangs og tengda starfsemi, sbr. 3. mgr. sömu lagagreinar.

Að öllu framangreindu virtu má ljóst vera að sveitarfélaginu er skylt að innheimta gjald vegna sörpíláts fyrir pappír og plast og að söfnun úrgangsins skuli fara fram innan lóðar íbúðarhúss. Hinn 1. janúar 2023 tóku gildi breytingarlög nr. 103/2021, sem breyttu lögum nr. 55/2003 í þá veru sem að framan hefur verið lýst, þ.e. um skyldu til að vera með sörpílát fyrir m.a. pappír og plast innan lóðar. Samkvæmt upplýsingum frá kæranda er hann ekki með ílát fyrir þær úrgangstegundir á lóð sinni, en af gögnum málsins verður ráðið að hann hafi afþakkað sörpílatið við innleiðingu hins breytta fyrirkomulags á árinu 2023. Að mati úrskurðarnefndarinnar getur það ekki haft áhrif á greiðsluskyldu hans. Verður því ekki gerð athugasemd við það að kærandi sé krafinn um gjald vegna sörpíláts fyrir pappír og plast sem gert er ráð fyrir á lóð íbúðarhúss hans.

Samkvæmt upplýsingum frá Reykjavíkurborg er við áætlun sorphirðugjalda miðað við að gjöld sem borgin innheimti séu ekki hærri en sem nemi þeim kostnaði sem fellur til í sveitarfélaginu við meðhöndlun úrgangs og tengda starfsemi, sbr. 3. mgr. 23. gr. laga nr. 55/2003. Innheimta gjalda vegna meðhöndlunar úrgangs hafi yfirleitt „verið aðeins í mínus“, en árið 2024 hafi greiðslur úrvinnslusjóðs hækkað nokkuð sem ekki hafi verið fyrir séð við gerð áætlunar fyrir árið. Þá hefðu greiðslur sjóðsins fyrir árið 2023 borist seint og því að hluta bókast á árið 2024. Af yfirliti yfir tekjur og gjöld fyrir árin 2014–2024 má sjá að raunin er að tekjur vegna hirðu við heimili eru lægri en kostnaður af hirðunni öll árin nema 2024 og að á því ári muni hlutfallslega mestu um greiðslur frá úrvinnslusjóði. Verður samkvæmt þessu ekki annað ráðið en að gjaldtakan uppfylli skilyrði 3. mgr. 23. gr. laga nr. 55/2003.

Af hálfu borgaryfirvalda hefur verið upplýst um að nýtt sé heimild 2. mgr. 23. gr. laga nr. 55/2003 til að færa innheimtu gjalda á milli úrgangsflokka í því skyni að stuðla að markmiðum laganna. Gjald sé fært af úrgangsflokkunum pappír, plast og matarleifum yfir á blandað sorph. Sé það hagrænn hvati til flokkunar svo ná megi markmiðum um flokkun til endurvinnslu. Hið sama eigi við um þessa úrgangsflokka í tvískiptum tunnum, þ.e. að beitt sé hagrænum hvötum til að auka flokkun til endurvinnslu. Má þetta jafnframt ráða af áætlun fyrir árið 2025. Þannig kemur þar fram tilfærsla frá m.a. tvískiptum pappírs- og plaststunnum yfir á blandað sorph. Þá kemur fram í áætluninni að lagt sé álag á tvískipt ílát fyrir papp og plast. Af hálfu borgarinnar hefur það verið skýrt með því að almennt taki mun lengri tíma að losa þau. Í þessum úrgangsflokkum séu eðlislétt efni sem sitji gjarnan föst í tvískiptum tunnum vegna þess hve hólfin í þeim eru smá. Þurfi því að marghrista þær við losun til ná úrganginum úr þeim. Verður ekki gerð athugasemd við þær skýringar að baki álagningunni.

Samkvæmt áætlun sorphirðu Reykjavíkurborgar fyrir árið 2025 er svonefndu tunnugjaldi ætlað að standa undir ýmsum útgjöldum og verður ekki annað séð en að þau gjöld séu liðir í raunkostnaði við þá þjónustu, þ. á m. laun og launatengd gjöld. Áætlunin greinir tekjur af hverri tunnugerð en ekki verður séð að með sama hætti sé aðgreindur kostnaður sem falli til vegna hvernar tunnugerðar og veldur það nokkrum vandkvæðum við að ganga úr skugga um hvort gjöld séu sem næst áætluðum kostnaði hvað hverja gerð varðar. Um þetta verður þó hér látið ráða að ekkert hefur komið fram sem bendir til annars en að svo sé og verður því talið að innheimta hinna umdeildu gjalda byggja á skynsamlegri áætlun.

Að öllu framangreindu virtu verður kröfu kæranda um ógildingu ákvörðunar Reykjavíkurborgar frá 21. janúar 2025, um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts frá fasteign

Úrskurðarorð:

Hafnað er kröfu kæranda um að ógilda ákvörðun Reykjavíkurborgar frá 21. janúar 2025 um álagningu gjalds vegna pappírsúrgangs og plasts frá fasteign kæranda að Kjarrvegi 13.

Að öðru leyti er málinu vísað frá úrskurðarnefndinni.

Unnþór Jónsson (sign)

Karólína Finnbjörnsdóttir(sign)

Þorsteinn Þorsteinsson (sign)